

OPETUSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO LAPPEENRANNAN TEKNILLISEN YLIOPISTON VUODEN 2008 TOIMINNASTA

1. TULOKSELLISUUS JA TULOSTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

1.1. TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS

Yliopiston toiminnan taloudellisuus ja tuottavuus on kohentunut edellisestä vuodesta. Hyvä kehitys selittyy perustutkintokoulutuksessa kauppatieteellisellä alalla osin tutkinonnuudistukseen liittyvän siirtymäajan päättymisellä.

Liiketaloudellisen toiminnan tulotavoite saavutettiin, mutta kannattavuustavoitteesta jäätiin edellisen vuoden tapaan. Toiminnan muuttumista alijäämäiseksi yliopisto selittää tuottojen vähenemisellä ja toisaalta erityisesti henkilöstökustannusten nousulla. Toimintarakenteita on tältä osin uudelleen arvioitava, jotta toiminta olisi ylijäämäistä. Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot vähenivät edellisestä vuodesta 3,5 M€, mitä selittää osin rahoituspäätösten viivästyminen EU-ohjelmakauden vaihtuessa. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus 72 % oli selkeästi edellistä vuotta heikompi. Toiminnasta jäi yliopiston omin budjettivaroin katettavaksi 5,8 M€.

Yliopisto on toteuttanut sisäisenä rakenteellisena kehittämisenä teknillisen tiedekunnan koulutustarjonnan ja tukipalveluiden muutoksia. Yhteistyötä Saimaan ammattikorkeakoulun kanssa on jatkettu. Yliopiston tahtotila ja sen edellyttämät toimenpiteet Kaakkois-Suomen korkeakoulukokonaisuuden kehittämisen suhteen on osin selkiintymätön. Yliopistolla on laajaa alueellista toimintaa, joka on perustunut pitkälti yksittäisten lahjoitusprofessorien varaan. Tämä ei luo edellytyksiä alueellisen vaikuttavuuden pitkäjänteiselle kehittämiselle.

Yliopisto on päättänyt siirtyä yliopistojen palvelukeskus CERTIAN asiakkuuteen talous- ja henkilöstöhallinnon osalta vuoden 2009 aikana.

Yliopiston tulee selkeyttää roolinsa Kaakkois-Suomen korkeakoulukokonaisuuden kehittämisessä.

1.2. TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA

Koulutusalojen mukaisesti tutkimustoiminta on pääosin käytännönläheistä ja tutkimusten tulokset siirretään hyvin yritysten prosesseihin. Yliopiston referoitujen ulkomailla julkaistujen artikkeleiden määrä kasvoi selvästi. Yliopisto mainitsee tilinpäätöskertomuksessaan tutkijanuran kehittämisen, mutta raportoinnista ei ilmene kuinka yliopisto soveltaa toiminnassaan neliportaista tutkijanuramallia.

Tohtorintutkintojen saavuttamisaste oli 95 %. Tutkijakoulujen ulkomaalaisten opiskelijoiden osuus nousi edellisvuodesta, mutta tavoitetta ei saavutettu. Yliopisto koordinoi kolmea tutkijakoulua.

Myönteinen kehitys samana keväänä tai edellisenä syksynä toisen asteen päättäneiden osuuden kasvattamiseksi yliopistojen uusista opiskelijoista kääntyi valtakunnallisella tasolla laskusuuntaiseksi.

Teknillistieteellisen alan ylempien korkeakoulututkintojen tavoite ylittyi hieman. Kauppatieteellisellä alalla tavoite ylittyi selvästi, mihin vaikutti tutkinnonuudistuksen siirtymäajan päätyminen. Myös alempien korkeakoulututkintojen määrä kasvoi, mutta tavoite jäi vielä saavuttamatta.

Yliopisto on kehittänyt edelleen opetuksen ja ohjauksen laadunvarmistus- ja palautejärjestelmäänsä. Yliopiston laadunvarmistusjärjestelmä läpäisi korkeakoulujen arviointineuvoston auditoinnin vuoden 2009 alussa. Opiskelijoilta ja valmistuneilta kerättyä palautetta on hyödynnetty opetuksen kehittämisessä.

Yliopiston kansainvälistyminen on lisääntynyt, joka näkyy esimerkiksi ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden ja vieraskielisten opintojaksojen opintopisteiden määrän kasvuna.

Yliopisto on mukana kolmen SHOKin toiminnassa. Yliopistolla on korkeakoulukeksintölain edellyttämät menettelyt sekä tutkimustulosten hyödyntämistä koskevat periaatteet. Yliopistolla on yhteistyökumppanuudet keskeisten välittäjäorganisaatioiden kanssa tutkimustulosten hyödyntämisessä. Tärkeänä tukitoimena keksintöjen ja ideoiden edistämiseksi on Tekesin TULI-rahoitus (tutkimuksesta liiketoimintaa). Yliopistolle tehtiin 14 keksintöilmoitusta.

Yliopiston aikuiskoulutus on laskenut erityisesti täydennyskoulutuksessa.

Työn luonteen perusteella määräaikaisissa palvelussuhteissa olleiden määrä on laskenut yliopistoissa.

Yliopiston tulee edistää opiskelijavalintoja siten, että siirtyminen toiselta asteelta yliopistoon nopeutuu.

Yliopiston tulee liikkuvuuden edistämisen lisäksi varmistaa opintoprosessin ja tutkijakoulutuksen aikana monipuolisten kansainvälisten valmiuksien syntyminen.

Yliopiston tulee kiinnittää huomiota alakohtaisten työelämäyhteyksien ja opiskelijoiden harjoittelumahdollisuuksien kehittämiseen.

Yliopisto tulee valmistella opetus- ja tutkimustehtäväarakenteensa hyödyntäen kansallisia linjauksia ja muiden yliopistojen kokemuksia neliportaisten tutkijanuramallin soveltamisesta.

Yliopiston tulee kehittää edelleen jatkokoulukseen pääsyn kriteereitä ja tutkijankoulutusta osana yliopiston laatujärjestelmää tavoitteena entistä suunnitelmallisempi ja ohjattu, määräaikainen ja täysipäiväinen jatkokoulutus painoaloilla. Yliopistosta väittelevien mediaani-ikä tulee laskea lähemmäksi tavoitetta.

Yliopiston tulee varmistaa avoimen yliopisto-opetuksen ja erillisten opinto-oikeuksien tarjonnan, opinto-ohjauksen ja tiedotuksen avulla, ettei työikäisen aikuisväestön tutkinnon osien suorittamistarve suuntaudu epätarkoituksenmukaiseen tutkinto-opiskeluun. Omaehtoisen tarjonnan lisäksi tutkinnon osien saatavuutta parannetaan myymällä erityisesti kelpoisuuden tuottavaa koulutusta täydennyskoulutuksena työnantajille.

Yliopiston tulee tarkastella säännöllisesti määräaikaisten palvelussuhteittensa kehitystä ja vähentäviä toimenpiteitä tulee jatkaa. Erityistoimia tulee kohdistaa ikääntyvän henkilöstön työkyvystä ja jaksamisesta huolehtimiseen työurien pidentämiseksi ja osaamispotentiaalin säilyttämiseksi.

2. TULOKSELLISUUDEN RAPORTOINNIN ASIANMUKAISUUS

Lappeenrannan teknillisen yliopiston tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rakenne noudattaa pääosin opetusministeriön mallia tilinpäätöksestä yliopistoille. Yliopiston toimintakertomus sisältää pääosin tilinpäätösmallin mukaiset toteumatiedot ja tunnusluvut. Vertailut asetettuihin tavoitteisiin esitetään kattavasti sisältäen myös analyysiä tavoitteista poikkeamisesta. Tunnuslukujen ja toteumien analysointi oli niukkaa, eikä vertailua ollut tehty muihin yliopiston kannalta keskeisiin yliopistoihin.

Työajankohdentamisjärjestelmä on ollut käytössä Lappeenrannan teknillisessä yliopistossa toukokuusta 2005 lähtien. Tämä on toteutunut niin, että vuodesta 2006 lähtien on 90 % työkustannuksista voitu kohdentaa työaikatietojen perusteella ja loput 10 % selvitettyjen työkustannusten mukaisesti samassa suhteessa. Useimmista yliopistoista poiketen toiminnallisesta tehokkuudesta on esitetty tiedot, joita voi pitää toiminnan arvioinnin kannalta riittävinä.

Yliopiston raportoinnin perusteella ei voi arvioida rakenteellisen kehittämisen ja tuottavuusohjelman mukaisia toimenpiteitä ja niiden vaikuttavuutta.

Yliopiston kustannusten seuranta ja työajankohdentamisjärjestelmää tulee kehittää osana kokonaiskustannusmalliin siirtymistä.

3. OPETUSMINISTERIÖN TOIMENPITEET TULOKSELLISUUDEN PARANTAMISEKSI

Korkeakoulupolitiikan tavoitteet vuosille 2007-2012 on asetettu Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa, joka koulutustarjonnan osalta tarkistetaan vuoden 2009 aikana. Opetusministeriö (OPM) on määritellyt rakenteellisen kehittämisen suuntaviivat maaliskuussa 2008. Rakenteellisen kehittämisen toimenpideohjelmaa vuodesta 2010 alkaen sisällytetään osaksi Tutkimus- ja innovaationeuvoston linjauksia, joihin tulee sisällyttämään myös sektoritutkimuksen rakenteellinen kehittäminen.

Yliopistojen taloudellista ja hallinnollista autonomiaa vahvistava lakiesitys on annettu eduskunnalle helmikuussa 2009 ja toimeenpanolain on tarkoitus astua voimaan 1.8.2009. Yliopistouudistukseen liittyen uudistetaan myös Suomen Akatemian koskevaa lainsäädäntöä. Kaikki yliopistot toimitivat uudessa oikeushenkilömuodossa 1.1.2010 alkaen. OPM on valmistellut lakiesitykseen liittyen yliopistojen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän uudistamista vuodesta 2010 eteenpäin. OPM jatkaa korkeakoulujen ohjaukseen liittyvää toiminnan ja talouden indikaattoreiden kehittämistä.

OPM toteuttaa hallituksen riihikannanoton mukaisia toimenpiteitä tulevaisuuden kasvuedellytysten turvaamiseksi. Tähän liittyvä korkeakoulutettujen työuria pidentävä hanke valmistuu maaliskuussa 2010. Opiskelijavalintojen kehittämistä koskevat esitykset valmistuvat vuoden 2009 lopussa.

Innovaatiopoliittinen selonteko annettiin eduskunnalle syksyllä 2008 ja innovaatiojärjestelmän kansainvälinen arviointi valmistuu syksyllä 2009. OPM varautuu raportoimaan eduskunnalle korkeakoululeksintölain toimuudesta. Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisestä valmistui OPM:n ja TEMin suositukset vuoden 2009 alussa.

OPM:n johdolla valmistellaan laajapohjaisessa yhteistyössä ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistusta. Johtoryhmän toinen väliraportti ehdotuksineen valmistui maaliskuussa 2009. Osana aikuiskoulutuksen kokonaisuudistusta OPM valmistelee erityispätevyysjärjestelmää ja oppisopimustyyppisen täydennyskoulutuksen mallia. Näitä kehitetään tutkintoon johtavan koulutuksen ja korkeakoulun tutkimusvahvuuksien kanssa yhteen toimivaksi kokonaisuudeksi.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä on päätetty 7.5.2009, että hallinnonalakohtaiset valtiosuudet yhdistetään ja keskitetään valtiovarainministeriöön hallitusohjelman edellyttämässä laajuudessa. Valtiosuus uudistus koskee myös harjoittelukoulujen esi- ja perusopetusta. Yliopistojen tuottavuusohjelman toteuttamista jatketaan aiemmin sovitusti. Tuottavuusohjelman vuosien 2012-2015 lisätoimenpiteet eivät koske yliopistoja.

Yhteistyössä SYLin ja yliopistojen rehtorien neuvoston kanssa valmistellaan opiskelijapalauttejärjestelmää. Yliopistojen toiminnan laadun ja laadunvarmistusjärjestelmien kehittämiseksi KKA auditoi kaikkien yliopistojen laadunvarmistusjärjestelmät vuoden 2011 loppuun mennessä. KKA arvioi tutkintorakenneuudistuksen toteutuksen vuonna 2010.

Korkeakouluopiskelijoiden osaamista mittaava OECD:n AHELO-hanke toteutetaan vuosina 2009-2011. Kansallinen osaamisen ja tutkintojen viitekehys valmistuu vuonna 2009.

Kansallisen tutkimuksen infrastruktuuripolitiikan vahvistamiseksi laadittu infrastruktuuritiekartta on valmistunut, ja OPM pyrkii vuoden 2009 aikana edistämään tässä esitettyjä toimenpiteitä.

OPM tukee kansainvälistymistä ja neliportaisen opettajan- ja tutkijanuran kehittämistä rahoitusmallin puitteissa. Tutkijakouluhakua uudistetaan vuoden 2010 hakua varten. Tutkimustoimintaan liittyvää tiedonkeruuta vahvistetaan ja systematisoidaan.

OPM on yhdessä korkeakoulujen kanssa käynnistänyt toimenpidekokonaisuuden (RAKETTI-hanke), jonka tavoitteena on korkeakoululaitoksen ohjauksessa ja vaikuttavuuden seuraamisessa sekä korkeakoulujen sisäisessä johtamisessa tarvittavan tiedon sekä käytössä olevien IT-ratkaisujen laadun, yhteentoimivuuden ja käytettävyyden edistäminen kansallisella tasolla. Yliopistojen yhteinen sähköinen hakujärjestelmä otettiin käyttöön syksyllä 2008. Sähköistä hakujärjestelmää ja sen kautta toteutettavaa yhteishakua kehitetään edelleen palvelemaan yliopistojen opiskelijavalintoja.

LIITTEET

LIITE 1 Määrällisten tavoitteiden toteuma